

12. Стахова І. Особливості використання інноваційних освітніх технологій у процесі формування прородничої компетентності майбутніх учителів початкових класів / І.А. Стахова // Педагогічний пошук : Зб. наук. праць студентів і молодих вчених. Вип. 8. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. – С.129–136.
13. Хіля А.В. Арт-терапія як об'єкт наукового дослідження у працях зарубіжних та вітчизняних вчених/ А.В.Хіля // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. – № 5 (59). – С. 394–405.
14. Ensure quality education for all: Sustainable Development Goal 4; ten targets 2017 [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000259784>.
15. Commission staff working document Accompanying the document Proposal for a Council recommendation on Key Competences for LifeLong Learning SWD/2018/014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018SC0014>.
16. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance.) [Електронний ресурс] . – Режим доступу: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/council-recommendation-on-key-competences-for-lifelong-learning_enST/9009/2018/INIT
17. Soft skills : academic guide, teaching materials / developers: R.Kalytchak, G.Kharlamova, O.Klimenkova, O.Lutsenko, S.Paschenko, V.Pavlenko, O.Senyk. – Editors: Alfredo, Becky, Alison. – Publisher : Shoo Fly Publishing, 2018. – 316 с.
18. OECD. Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills, OECD Publishing. – Paris, 2015. – 140 с.
19. sThEUs (проект 620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE) Erasmus + Jean Monne [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/754951105361978>.

РОЗВИТОК SOFT SKILLS ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

*Державець Тетяна, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Науковий керівник: О.П. Демченко, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS OF GIFTED CHILDREN IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE MODERN SCHOOL

*Derzhavets Tatiana, bachelor`s student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)*

***Анотація.** Показано значення соціалізації в процесі особистісного зростання обдарованих дітей. Розкрито сутність м'яких навичок як складових соціальної компетентності. Визначено особливості їх формування в обдарованих дітей в умовах закладу освіти.*

***Ключові слова:** обдарованість, обдаровані діти, соціальна компетентність, м'які навички*

***Abstract.** The importance of socialization in the process of personal growth of gifted children is shown. The essence of soft skills as components of social competence is revealed. Peculiarities of their formation in gifted children in the conditions of an educational institution are determined.*

***Key words:** giftedness, gifted children, social competence, soft skills.*

У сучасних умовах розбудови системи національного виховання одним із завдань є створення спеціально організованих педагогічних умов для формування соціально компетентної особистості. У зв'язку з цим важливого значення набуває організація соціально орієнтованих видів діяльності з метою накопичення соціального досвіду всіх школярів, в тому числі й обдарованих.

Пріоритетним напрямом стає формування в них соціальної мотивації, готовності до соціальної взаємодії, а також соціального розуміння. Одним з показників сформованості соціального досвіду є соціальні навички, так звані «*soft skills*».

Сучасні дослідники [1; 5; 12] переконані, що реформувати різні аспекти освітнього процесу в Україні необхідно в контексті євроінтеграційних процесів. З огляду на це, спираємося на «Рекомендації Ради ЄС щодо ключових компетентностей для навчання впродовж життя» (2018) [17], необхідних кожному європейському громадянину для особистої реалізації та розвитку, працевлаштування, соціальної інтеграції та активного громадянства. В документі серед інших компетентностей визначено особистісну, соціальну та навчальну. В новому Державному стандарті початкової освіти [8] серед ключових визначено також соціальну компетентність, що передбачає співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб тощо.

Основою такої компетентності є «*soft skills*» як здатність «рефлексувати над собою, ефективно управляти часом та інформацією, конструктивно працювати з іншими, залишатися стійкими та керувати власним навчанням та кар'єрою; справлятися з невизначеністю та складністю, навчитися вчитися, підтримувати фізичне та емоційне благополуччя, підтримувати фізичне та психічне здоров'я, вміти вести здорове життя, орієнтоване на майбутнє, співпереживати та управляти конфліктами в інклюзивному та підтримуючому контексті» [17].

«*Soft skills*» є важливими особистісними утвореннями для досягнення особистістю життєвого успіху, ефективної життєдіяльності, подолання конфліктів тощо. У зв'язку з тим, що обдаровані особистості є складною й особливою категорією, в процесі спілкування й навчання яких виникає багато проблем соціального, психологічного й особистісного характеру, вважаємо, що сформованість навичок такого порядку в їх розв'язанні.

Такий напрям є важливим у роботі з усіма дітьми загалом, з талановитими й творчими особистостями зокрема. Практика показує, що діяльність фахівців психолого-педагогічного профілю в закладах освіти з такими учнями спрямовується передусім на розвиток їхніх здібностей і талантів. Часто поза увагою практичних психологів і вчителів залишаються проблеми обдарованих особистостей, пов'язанні з їх соціалізацією, соціальною адаптацією, спілкуванням. Тому одним із завдань педагогічного колективу також має стати організація спеціальної діяльності з успішного введення кожної обдарованої особистості в соціум, розвитку в неї соціально значимих якостей, допомога в подоланні соціально-педагогічних труднощів.

У психологічній літературі зазначається, що обдаровані та талановиті підлітки найчастіше виділяються серед однолітків не тільки яскравістю здібностей, оригінальністю мислення і своєрідністю розуму, але і наявністю окремих особистісних якостей. Згідно соціологічних даних, обдаровані діти від загальної популяції становлять 20-30%. З них всього лише 5% відносять до «благополучним» в соціальному плані. Решта, як стверджує О.Газман,

знаходяться в стані великого ризику соціальної ізоляції і відкидання з боку своїх ровесників [2]. За думку автора, обдарованість може органічно вписуватися в життєдіяльність дитини, а може породити безліч складних соціально-психологічних протиріч, і останній варіант, на жаль, більш поширений. Обдаровані підлітків схильні до викликів соціуму більше, ніж інші. Низка дослідників відносять їх до «групи соціального ризику».

На думку О.Демченко, «успішна соціалізація обдарованої особистості сприятиме задоволенню її соціально зумовлених потреб, які є важливими для досягнення нею життєвого успіху: в спілкуванні, мирному співіснуванні з іншими членами соціуму, соціальній можливості вибору параметрів самореалізації, об'єктивних передумовах для досягнення самостійно поставленої мети, досягненні суспільного престижу, владі для поширення сфери зовнішньої свободи тощо» [7, с. 51].

У ході вивчення наукової літератури було встановлено, що існує низка ризиків соціалізації обдарованих дітей, труднощів їх соціальної адаптації, які пов'язані з унікальністю обдарованої особистості, суттєвим випередженням у її розвитку, специфікою сприйняття таких дітей ровесниками й дорослими. Причини й характеристики труднощів обдарованих учнів досліджувати психологи (Ю.Гільбух, О.Матюшкін, В.Моляко, А.Савенков, О.Фокіна, Г.Цукерман, В. Чудновський та ін.). Проблеми соціалізації та адаптації обдарованих школярів дослідники об'єднали в дві групи:

- труднощі, пов'язані з їхніми особистісними рисами характеру (чутливість, активність, неадекватність самооцінки);
- труднощі, пов'язані з впливом мікросоціуму (відчуття дискомфорту в класі, конфлікти з однолітками, відчуття незадоволеності, або, навпаки, переоцінювання власної діяльності, нехтування досягненнями інших дітей, нетерпимість до дітей, які проявляють низький рівень інтелектуальних здібностей).

Тому важливими напрямками роботи в закладі освіти з обдарованими дітьми є:

- пояснення обдарованим дітям критеріїв оцінки іншої людини: в інших потрібно цінувати не тільки інтелект, але й такі особистісні – товариськість, дружелюбність, інтуїцію, вміння прийти на допомогу тощо;
- створення в школі групи дітей з високим рівнем обдарованості, організація їхнього спілкування й взаємодії на рівних;
- розвиток комунікативних здібностей і комунікативної компетентності обдарованих дітей в спеціальних групах спілкування.

У науковій розвідці Н.Завгородньої [9] також обґрунтовано й перевірено психолого-педагогічні умови успішної соціалізації обдарованих учнів у закладі освіти:

- навчання і виховання вчителя та підготовка його до соціалізації обдарованих учнів соціально-виховними засобами навчально-виховного середовища профільного загальноосвітнього навчального закладу;

– забезпечення різноманітних видів спілкування обдарованих дітей з дорослими, однолітками із звичайних шкіл і груп, з талановитими й здібними дітьми.

У якості критеріїв соціальної адаптації вчені пропонують наступні: рівень комфортності обдарованої дитини в колективі однолітків; рівень її включеності в інноваційні рішення, їх обґрунтованість, логіка, послідовність; уміння аналізувати, узагальнювати й освоювати соціальний досвід; сформований рівень культури обдарованої дитини [9].

Сучасні науковці також розробляють різні напрями роботи, пов'язані з підготовкою педагогів нової генерації до роботи з обдарованими дітьми, які самі є творчими особистостями [5; 10], володіють інноваційною культурою [3], навичками демократичного спілкування [13]. Дослідники пропонують інноваційні методи й прийоми підготовки таких педагогів обдарованих дітей [12; 14; 15; 16].

Отже, провідна роль у вирішенні проблем обдарованих дітей належить створенню педагогами умов для успішної соціалізації, соціальної адаптації та формуванню соціальної адаптованості як результату цих процесів. Для успішної соціалізації обдарованих дітей в цілому, розвитку в них *Soft skills* зокрема, необхідно створювати творчо-рививальний простір, в якому використовувати

Список використаних джерел

1. . Василюк А. Проблеми аналізу освітніх реформ / А. Василюк // Вища школа. – 2009. – № 9. – С. 76–82.
2. Газман О.С. Педагогическая поддержка детей в образовании как инновационная проблема / О.С. Газман // Новые ценности образования: десять концепций и эссе. – М., 1995. – №3. – С. 58-65.
3. Григорович О. Формування інноваційної культури педагога як стратегічна мета національної системи освіти / О. Григорович, О. Демченко, Н. Родюк // Рідна школа. – 2018. – № 9–12 (1060). – С. 32–39.
4. Губанова Н. В. Социальная дезадаптация одаренных детей : проблема или норма? / Н.В.Губанова // Актуальные вопросы психологии : материалы III Международной научно-практической конференции. – Краснодар, 2012. – С. 55-58.
5. Демченко О.П. Підготовка майбутніх творчих педагогів обдарованих дітей у контексті євроінтеграції / О.П. Демченко // Молодий вчений. – 2019. – № 5.2 (69.2), травень. – С. 47-52.
6. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять / О.П.Демченко. – К. : Видавничий дім «Слово», 2012. – 432 с.
7. Демченко О.П. Формування суб'єктності соціально обдарованої особистості в культурно-освітньому просторі як умова її соціалізації / О.П.Демченко // Вісник Київського Національного університету імені Тараса Шевченка : Серія психологія. – 2017. – №6. - С.47-51.
8. Державний стандарт початкової освіти : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.
9. Завгородня Н.М. Система педагогічних умов соціалізації обдарованих учнів / Н.М. Завгородня // Вісник Запорізького національного університету. – 2008. – № 1. – С.101-105.
10. Імбер В.І. Роль сучасних засобів навчання у формуванні творчої особистості майбутнього вчителя початкових класів / В.І.Імбер // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія. – Випуск 15. – 2005. – С. 20-23
11. Лазаренко Н. І. Зміст, структура і основні напрямки діяльності наукової лабораторії педагогічної майстерності викладача вищої школи / Н.І.Лазаренко // Професійна компетентність педагога в умовах оновлення змісту освіти та вимог ринку праці: зб. Матеріалів III регіональної наук.-практ. конфер. – Т. 15. – С. 24-26. 5
12. Лазаренко Н.І. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції : монографія / Наталія Іванівна Лазаренко. – Вінниця : ТОВ «Друк», 2019. – 389 с.

13. Лимар Ю.М. Використання філософського діалогу у формуванні навичок демократичного спілкування майбутніх педагогів / Ю.М. Лимар, О.П. Демченко, І.С. Турчина // Інноваційна педагогіка. – 2019. – Випуск 16. – Т. 1. – С. 110–115.
13. Любчак Л.В. Використання технології тренінгу в формуванні комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів / Л.В. Любчак // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. Наук. Пр. – Вип. 47. – Київ – Вінниця, 2017. – С. 70-75.
14. Олійник Н. Впровадження активних методів викладання в освітній процес / Н. Олійник, О. Григорович // Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи. Кам'янець-Подільський. – 2020. – С. 47-55.
15. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти; уклад. : А. Василюк, Ю. Бондар, А.Хіля. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2020. – 168 с.
16. Commission staff working document Accompanying the document Proposal for a Council recommendation on Key Competences for LifeLong Learning SWD/2018/014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018SC0014>.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

*Драбинюк Сніжана, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Науковий керівник: О.П. Демченко, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES IN CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS BY THEATRE

*Drabinyuk Snizhana, bachelor's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)*

***Анотація.** Стаття присвячена проблемі розвитку творчих здібностей в дітей з особливими освітніми потребами. Зроблено акцент на їх креативному розвитку. Розглянуто особливості використання театру, як засобу виховання. З'ясовано, що театр є невід'ємною складовою процесу виховання особистості.*

***Ключові слова:** діти з особливими освітніми потребами, творчі здібності, особистість, театр, театральне мистецтво, театральна творчість, театралізована діяльність.*

***Abstract.** The article is devoted to the problem of developing creative abilities in children with special educational needs. Emphasis is placed on their creative development. Peculiarities of using theatre, as a mean of education, are considered. It has been studied out that a theatre is an integral part of the educating process of an individual.*

***Key words:** children with special educational needs, creative abilities, personality, theatre, theatrical art, theatrical creativity, theatrical activities.*

На сучасному етапі розвитку виховного процесу в Україні з боку держави і суспільства пильна увага приділяється дітям з особливими освітніми потребами. Відповідно до цього, необхідно переглянути концептуальні підходи,